УДК 349.2
Смолярова М.Л.
доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПРАВНИКІВ

У контексті модернізації системи юридичної освіти особливої актуальності набуває питання вдосконалення підходів до оцінювання якості освітніх програм, що зумовлює необхідність запровадження додаткових інструментів та механізмів для забезпечення їхньої ефективності та відповідності європейським стандартам.

Хоча оцінювання освітніх програм і освітньої діяльності закладів вищої освіти наразі здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2024 року № 686 «Про затвердження Положення про

акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (далі – Положення), воно не завжди забезпечує всебічний і ґрунтовний аналіз відповідності змісту програм сучасним вимогам юридичного ринку праці. Згідно з додатком 1 до Положення, визначено десять критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Зокрема, перший критерій передбачає врахування потреб заінтересованих сторін під час формулювання мети освітньої програми та визначення програмних результатів навчання. Водночас дев'ятий критерій встановлює обов'язок закладу вищої освіти оприлюднити проєкт освітньої програми або змін до неї не пізніше ніж за місяць до їх затвердження на офіційному вебсайті з метою збору зауважень і пропозицій від заінтересованих сторін.

Однак, попри формальну наявність таких вимог, на практиці процес врахування позицій заінтересованих сторін часто має декларативний характер:

– по-перше, не всі роботодавці, представники юридичної спільноти та випускники беруть активну участь у громадському обговоренні освітніх програм, що значно знижує ефективність зазначеного механізму;

– по-друге, навіть за умови надходження коментарів і пропозицій, чинне регулювання не передбачає чітких зобов'язань закладів вищої освіти щодо їх обов'язкового врахування або обґрунтованого відхилення.

Крім того, чинні критерії оцінювання, визначені у Положенні, не охоплюють глибокого аналізу відповідності навчального контенту актуальним тенденціям і викликам юридичного ринку, що обмежує здатність освітніх програм оперативно реагувати на зміни у професійному середовищі.

Для підвищення ефективності оцінювання освітніх програм доцільно розглянути можливість запровадження: незалежного моніторингу результатів складання ЄДКІ в розрізі закладів вищої освіти; механізмів зворотного зв'язку між результатами іспиту та процесом акредитації освітніх програм; порівняльного аналізу динаміки результатів студентів за регіонами та формами власності ЗВО; індикаторів ефективності освітніх програм, що ґрунтуються на успішності випускників на ринку праці; участі роботодавців та професійних спільнот у формуванні критеріїв якості програм; цифрових аналітичних інструментів для комплексного оцінювання освітнього процесу. Тим більше, що відповідно до проєкту Концепції реформи юридичної освіти передбачено посилення ролі Єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ), який проводиться після завершення навчання на магістерському рівні за правничою спеціальністю. Зокрема, результати складання ЄДКІ мають відігравати ключову роль у зовнішньому оцінюванні якості освітніх програм з права. Це дозволить об'єктивно оцінювати рівень підготовки випускників, посилити вимоги до змісту й організації освітнього процесу та сприятиме підвищенню довіри до юридичної освіти загалом.

Важливу роль також відіграє розвиток системи внутрішнього контролю якості юридичної освіти у закладах вищої освіти. Створення ефективної системи внутрішнього контролю в кожному закладі вищої освіти дозволить не лише регулярно перевіряти ефективність освітніх програм, але й здійснювати постійний моніторинг та аналіз відгуків від випускників, роботодавців та студентів, а також проводити регулярний аудит результатів навчання. Це дозволить виявляти проблемні аспекти та адаптувати освітні програми до змін у правовому середовищі, потребам ринку праці та вимогам європейських стандартів. Окрім того, така система сприятиме підвищенню прозорості в оцінці якості освітнього процесу та забезпечить постійну відповідність освітніх програм сучасним вимогам юридичної практики.

Отже, реалізація таких підходів сприятиме формуванню прозорої та об'єктивної системи оцінювання якості юридичної освіти, що відповідатиме європейським стандартам. Впровадження цих механізмів дозволить не лише підвищити ефективність освітніх програм, але й забезпечить більш тісну інтеграцію закладів вищої освіти з потребами ринку праці та сучасними вимогами професійної практики.